

موقعیت بهتر جنبش عدم‌تعهد با ریاست ایران

شانزدهمین اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم‌تعهد در تهران در حالی برگزار شد که تصور بخشی از قدرت‌های بزرگ این بود که جنبش عدم‌تعهد با عدم‌تحریکی که در سال‌های گذشته داشته فاقد توانایی لازم برای تصمیم‌گیری و تأثیرگذاری در اوضاع بین‌المللی فعلی است.

جواد منصوری *

شانزدهمین اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم‌تعهد در تهران در حالی برگزار شد که تصور بخشی از قدرت‌های بزرگ این بود که جنبش عدم‌تعهد با عدم‌تحریکی که در سال‌های گذشته داشته فاقد توانایی لازم برای تصمیم‌گیری و تأثیرگذاری در اوضاع بین‌المللی فعلی است.

از طرف دیگر برگزاری اجلاس در تهران این تصور را به‌وجود آورد که به‌دلیل تبلیغات و اقدامات خصمانه دولت‌های بزرگ، اعضای جنبش تمایلی برای شرکت فعال در اجلاس نداشته باشند. برگزاری اجلاس در تهران چند پیام مهم برای کشورهای مختلف داشت. نخست اینکه تهران دولتی است که به‌رغم میل قدرت‌های بزرگ توانسته موقعیت و جایگاه سیاسی خود را تثبیت کند و برای بخش وسیعی از دولت‌های دنیا به‌عنوان کشوری مستقل، با ثبات و دارای توانایی‌های بالقوه و بالفعل در بخش‌های اقتصادی، صنعتی و علمی است. حضور بیش از پنجاه رئیس دولت و رئیس سازمان‌های بزرگ در تهران، اجلاس شانزدهم غیرمتعهد را به یکی از موفق‌ترین اجلاس‌های این جنبش تبدیل کرد و به‌عبارت دیگر حیثیت و اعتبار سیاسی و بین‌المللی ایران را افزایش داد.

جنبش عدم‌تعهد از این به بعد با ریاست ایران موقعیتی بهتر و با همگرایی بیشتر نسبت به بخشی از مسائل بین‌المللی قادر به تصمیم‌گیری خواهد بود. اظهار نارضایتی صریح بعضی کشورهای اروپایی، آمریکا و اسرائیل نشان‌دهنده تأثیر اجلاس غیرمتعهد در تهران بر روند تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی است.

از این‌رو به‌نظر می‌رسد که اعضای جنبش باید به خوبی متوجه شده باشند که انسجام و هماهنگی آنها چگونه می‌تواند در صحنه بین‌المللی به‌ویژه در کاهش سلطه استکباری و حمایت از منافع اعضای جنبش کارساز و مؤثر باشد. بیانیه اجلاس تهران کامل‌ترین و جامع‌ترین بیانیه‌ای است که تاکنون توسط جنبش ارائه شده است.

پیگیری دبیرخانه اجلاس برای اجرایی شدن بندهای مختلف بیانیه قطعاً می‌تواند آثار مثبتی به‌دنبال داشته باشد. آنچه بیش از همه اجلاس تهران را متفاوت از سایر اجلاس‌های جنبش عدم‌تعهد کرد نظم، انضباط و برنامه کامل و جامعی بود که به اجرا درآمد و این موضوع از نظر دوستان و دشمنان مخفی نیست و این مسئله بر حیثیت و اعتبار جمهوری اسلامی افزوده است.

بازتاب داخلی برگزاری اجلاس شاید بیش از بازتاب خارجی آن بوده است. توان کشورمان در برگزاری اجلاس شانزدهم، افزایش موقعیت و اعتبار داخلی را به همراه داشت. برای بسیاری از مردم ایران برگزاری موفق چنین اجلاسی با وجود دشمنی‌های صریح بسیار تعیین‌کننده و جالب بوده است و بسیاری از تبلیغات بر ضد جمهوری اسلامی خودبه‌خود با برگزاری این اجلاس تبدیل به نقطه قوت و خنثی‌کننده تبلیغات منفی شد.

نزدیکی برگزاری اجلاس با مجمع عمومی سازمان ملل از این نظر که تعدادی از بندهای بیانیه می‌تواند در مجمع سازمان ملل تبدیل به قطعنامه‌ای شود حائز اهمیت است و به همین دلیل نخست‌وزیر اسرائیل به صراحت اعلام کرد برنامه ویژه‌ای برای مقابله با نفوذ و تحرکات ایران در مجمع عمومی سازمان ملل دارد. کشورهای عضو جنبش عدم‌تعهد با درک صحیحی که از تنوع و گوناگونی سیستم‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود دارند توانسته‌اند به یک سری جنبه‌های اشتراکی میان خود دست یابند.

واقعیت این است که با توجه به طیف رنگین کمانی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اعضای جنبش عدم‌تعهد و تفاوت موقعیت‌های جغرافیایی و اقتصادی آنان به‌نظر نمی‌رسد که اعضای جنبش بتوانند در این زمینه‌ها به‌خصوص از نظر اقتصادی در آینده نزدیک به یک بازار مشترک یا یک اتحادیه دست یابند، با وجود این اما در مباحث سیاسی و بین‌المللی و حتی در بخشی از مباحث فرهنگی می‌توانیم همگرایی‌ها و همکاری‌های زیادی را داشته باشیم؛ همچنان که در بیانیه تهران نیز به‌صورت واقع بینانه به این موضوع اشاره شده است.

* معاون پیشین وزارت امور خارجه